

Н. В. Мішина
асистентка кафедри конституційного права ОНЮА

РАДА ПО НАДАННЮ МІСЦЕВИХ ПОЗИК СПОЛУЧЕНОГО КОРОЛІВСТВА ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ І ПІВНІЧНОЇ ІРЛАНДІЇ

Згідно з Європейською хартією місцевого самоврядування, «місцеві власті мають право, в рамках національної економічної політики, на свої власні адекватні фінансові ресурси, якими вони можуть вільно розпоряджатися в межах своїх повноважень» [1]. На сучасному етапі органи місцевого самоврядування в Україні не мають можливості забезпечити покриття своїх витрат, не вдаючись до залучення позикових ресурсів. З метою оптимізації цих позик та підвищення ефективності їхнього обслуговування, представляється доцільним вивчення відповідної практики муніципальних органів зарубіжних країн.

Найбільш поширеними джерелами отримання кредитів органами місцевого самоврядування в зарубіжних країнах є комерційні банки, національний та зарубіжний фондовий ринок (у цьому випадку можливості залучити необхідні кошти далеко не вичерпуються випуском цінних паперів), спеціальні установи, часто державні. Наприклад, у Нідерландах — Муніципальний фонд, у Франції — Депозитний банк, який надає кредити на строк 20 і більше років із 7% річних на капіталовкладення, пов'язані з водопостачанням, будівництвом шкіл [2]. Ми вважаємо, що з метою здешевлення позикових ресурсів для органів місцевого самоврядування, в Україні може бути використаний відповідний зарубіжний досвід.

Аналогічно згаданим вище установам в Сполученому Королівстві Великої Британії і Північної Ірландії є Рада по наданню місцевих позик (Public Works Loan Board), яка разом із Національним борговим агентством і з Казначейством Її Величності входить до складу Агентства національних інвестицій і позик.

Аналіз доступної вітчизняної літератури дозволяє зробити висновок, що правове становище та функціонування Ради по наданню місцевих позик є дослідженими недостатньо повно [3]; увага звертається переважно на умови надання позик. У цій статті уявляється доцільним звернути увагу також на статус Ради по наданню місцевих позик, на її склад та порядок роботи.

Рада з надання місцевих позик (далі — Рада) функціонує з 1793 року. На сучасному етапі вона здійснює видачу позик переважно муніципальним органам Великої Британії, а також збір коштів, які повертаються. Обслуговуються всі муніципальні ради Англії, Шотландії і Уельсу, але муніципальні ради громад, таунів, приходів мають право звернутися в Раду з надання місцевих позик за позицією тільки в тому випадку, якщо отримані кошти будуть спрямовані на фінансування капітального будівництва [4].

Розмір фонду Ради визначається відповідно до Акта Парламенту Сполученого Королівства «Про національні позики» 1968 року; у 2002–2003 фінансовому році він складає 70000 мільйонів фунтів стерлінгів [5]. Грошові кошти надаються щорічно із Національного фонду позик.

Муніципальним органам позики надаються на термін до двадцяти п'яти років — у залежності від виду позики: із фіксованою процентною ставкою і з процентною ставкою, яка змінюється. Проценти за користування встановлює Казначейство Її Величності. Фіксовані процентні ставки встановлюються один раз на поточний фінансовий рік, і не змінюються протягом терміна позики. Процентні ставки, які змінюються, розраховуються щомісяця з урахуванням національних фінансових показників.

Муніципальні органи можуть повертати запозичені кошти в один з таких способів:

- перераховуючи один раз на півроку фіксовану суму — завжди однакової частини основного боргу і проценти за користування коштами (ANN); такий спосіб обирають приблизно 35% органів муніципального управління;

- перераховуючи один раз на півроку черговий внесок, розмір якого складається із завжди однакової частини основного боргу, і процентів за користування коштами. Розмір процентів розраховується для кожного платежу окремо і залежить від залишку невиплаченої частини головного боргу (EIP); такий спосіб обирають приблизно 36% органів муніципального управління;

- перераховуючи один раз на півроку лише проценти за користування коштами. Повернення основної суми відбувається по закінченні терміна позики (MAT); такий спосіб обирають приблизно 29% органів муніципального управління [6].

Порядок звернення до Ради за позикою є спрощеним — необхідно повідомити про ціль позики, зазначити розмір необхідної суми, спосіб і терміни повернення позики. Питання про надання позик вирішують комісiонери Ради.

З 1946 року Рада складається з 12 комісiонерів, які призначаються Королевою на 4 роки; 1 квітня кожного року відбувається ротація однієї чверті Ради. Кількість строків, на які можуть бути призначені комісiонери, необмежена, — так, голова Ради був вперше призначений на посаду у 1994 році, заступник голови — у 1978 році.

При призначенні перевага надається особам, які мають відповідний досвід роботи. Наприклад, у складі Ради 2002–2003 фінансового року шість комісiонерів до свого призначення займали керівні посади на крупних промислових підприємствах, чотири — керівні посади в органах муніципального управління, двоє — керівні посади в банках.

Апарат Ради складає 12 найманих працівників. Що стосується виплати заробітної плати працівникам та компенсації своїх поточних витрат, Рада є незалежною від державних органів. Казначейством Її Величності за узгодженням з комісiонерами встановлюється плата за послуги Ради. За розгляд та обробку заяв з заявників стягується:

- якщо процент позики є фіксованим — 35 пенсів за кожну повну та неповну тисячу фунтів стерлінгів;

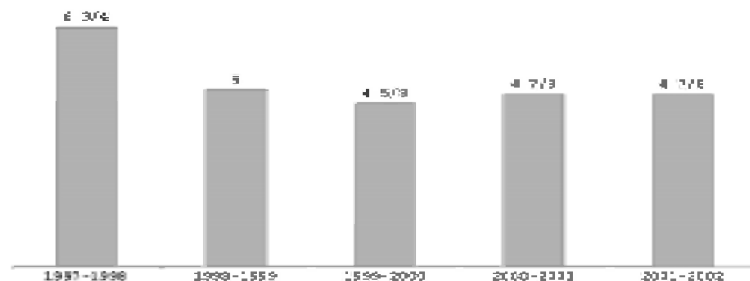
- якщо процент позики не є фіксованим — 45 пенсів за кожну повну та неповну тисячу фунтів стерлінгів.

При цьому сума, яка сплачується при поданні заяви, не може становити менше ніж 25 фунтів стерлінгів.

За підсумками 2001–2002 фінансового року доход Ради склав 1,2 мільйони фунтів стерлінгів, витрати — 1 мільйон фунтів стерлінгів. Залишок в розмірі 0,2 мільйони фунтів стерлінгів було спрямовано у Консолідований фонд Ради, який створюється на випадок, якщо поточних надходжень буде недостатньо для покриття витрат.

Діяльність Ради контролюють аудитор та компролер, яких призначає Парламент.

Майже столітній досвід функціонування Ради дозволяє дійти висновку, що її існування ефективно вирішує певні проблеми, які виникають при здійсненні муніципальними органами позик. По-перше, наявність такої спеціалізованої установи, як Рада, підвищує гарантії того, що муніципальний орган зможе отримати кредит на необхідні йому цілі, по-друге, — зменшити витрати на обслуговування кредиту (адже проценти значно нижчі, ніж у кредитних установах; середня процентна ставка на ресурси Ради у 1997–2002 роках наведена на мал. 1), по-третє — зменшити можливий вплив третіх осіб на муніципальні органи, який може викликати така фінансова залежність.

Мал. 1. Середня процентна ставка на ресурси Ради у 1997–2002 рр.

На жаль, у зв'язку з наявністю обмежень щодо обсягу статті, до неї не включені деякі аспекти функціонування Ради по наданню місцевих позик, наприклад процедура відмови у наданні позики, вирішення питань несвоєчасного повернення запозичених коштів; не сформульовані конкретні пропозиції використання відповідного досвіду в Україні. Незаперечно, що подальші розвідки в цьому напрямку є достатньо перспективними.

Література

1. Європейська хартія місцевого самоврядування // Бюлетень центру інформації та документації Ради Європи в Україні. — 1997. — № 2. — С. 22.
2. Муниципальные органы современного государства. — М., 1985. — С. 108.
3. Розпутенко І. Досвід запозичень органів місцевого самоврядування Великої Британії // Збірник наукових праць Української Академії державного управління при Президенті України. — Вип. 1. — С. 256–263.
4. Loans To Parish and Town Councils in England and Community Councils in Wales by the PWLB // www.pwlb.gov.uk/pwlb2.pdf.
5. Public Works Loan Board's interest rate // www.pwlb.gov.uk/currentrates.pdf.
6. The Public Works Loan Board's Annual Report to Parliament 2001-2002 // www.pwlb.gov.uk/annrep0002.pdf.